

Nr 90

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation av krigsmaktens högsta ledning jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 109 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 10 mars 1961, föreslagit riksdagen att besluta, att krigsmaktens högsta ledning skall organiseras enligt de riktlinjer, som angivits i berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Gunnar Berg* och *Ernst Olsson* (I: 636) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wedén* och *Hedin* (II: 757), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandling av proposition nr 109 avslår Kungl. Maj:ts förslag om principbeslut nu beträffande ändring av försvarsgrenschefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ferdinand Nilsson* och *Nils-Eric Gustafsson* (I: 637) och den andra inom andra kammaren av herrar *Jansson* i Benestad och *Elmwall* (II: 758), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå proposition nr 109 samt i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att beslut om ny organisation av krigsmaktens högsta ledning icke bör fattas förrän översikt erhållits om organisationen och kostnaden även för försvarsgrensstaberna, totalförsvarets högsta ledning och krigsmaktens regionala ledning,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ollén* (I: 638) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammar* (II: 759), i vilka hemställts, att riksdagen icke beslutar någon omorganisation enligt proposition nr 109, innan översikt erhållits om vapengrensstabernas organisation, totalförsvarets högsta ledning och krigsmaktens regionala ledning, samt att lönekostnaderna för den blivande omorganisationen skall hållas inom den för staberna nu gällande ramen,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Wachtmeister* väckt motion (II: 756), vari hemställts, att förslaget om ny organisation av krigsmaktens högsta ledning enligt proposition nr 109 icke bifalles av riksdagen, innan redogörelse lämnats om organisation och kostnader för totalförsvarets

högsta ledning, försvarsgrensstabernas organisation samt den regionala ledningen av krigsmakten.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisas till motionerna II: 757, I: 637, I: 638 och II: 756.

Vid anmälan av propositionen 1958: 110 angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret erinrades om att 1955 års försvarsberedning framhållit angelägenheten av att möjligheterna till en ökad samordning och en mera enhetlig ledning såväl inom det militära försvaret som av det totala försvaret prövades i lämpligt sammanhang. Vad det militära försvaret beträffade, anmäldes att viss personal ställts till överbefälhavarens förfogande för att såsom en arbetsgrupp utföra vissa studier, avsedda att förbereda en utredning om krigsmaktens högsta ledning. Chefen för försvarsdepartementet förklarade sig tillmäta det sålunda igångsatta utredningsarbetet stor betydelse och framhöll i anslutning därtill, att det inbördes beroendet mellan försvarets olika delar blir alltmer utpräglat och att organisationsformerna för krigsmaktens högsta ledning måste anpassas efter utvecklingens krav. Med hänsyn till den allmänna vikten av de spörsmål det gällde borde utredningsarbetet, sedan undersökningarna i militär regi slutförts, lämpligen utvidgas för att ett allsidigt underlag för förslag i ämnet skulle erhållas.

Departementschefen anslöt sig i princip till det av försvarsberedningen framförda önskemålet om en mera enhetlig ledning även av det totala försvaret men uttalade, att därmed sammanhängande spörsmål var av invecklad och svårbedömbär beskaffenhet och bland annat berörde frågan om regeringens arbetsformer. Vissa av de problem som ägde samband därmed syntes därför komma under bedömande av författningsutredningen. Emellertid angav departementschefen sin avsikt att ha uppmärksamheten riktad på behovet av en ökad samordning av verksamheten inom det totala försvarets olika instanser, både på departementsplanet och i fråga om myndigheternas arbete. Med hänsyn till dessa frågors stora vikt syntes en allsidig utredning av problemkomplexet böra verkställas i lämpligt sammanhang.

I sitt utlåtande (nr B 53) över ifrågavarande proposition underströk riksdagens statsutskott försvarsberedningens uttalande om vikten av ökad samordning och mera enhetlig ledning av ej blott det militära försvaret utan hela totalförsvaret. Utskottet förklarade sig dela den i propositionen uttalade uppfattningen, att utredningsarbetet, sedan undersökningarna i militär regi slutförts, borde vidgas så att ett allsidigt underlag för förslag i ämnet erhöles. Starka skäl talade enligt utskottet för att utredningsarbetet borde anförtros en kommitté med parlamentariskt inslag. Utskottet ansåg sig också ha skäl förutsätta, att en sådan utredning skulle komma till stånd utan onödig tidsutdräkt. Riksdagens beslut (skr. B 83) innebar icke någon avvikelse från vad utskottet anfört.

Den i det föregående omnämnda arbetsgruppen avlöstes efter slutfört uppdrag av en expertkommitté som med stöd av Kungl. Maj:ts den 3 oktober 1958 lämnade bemyndigande tillsattes av överbefälhavaren för att verkställa förberedande utredning rörande frågan om krigsmaktens högsta ledning. Denna kommitté — *1958 års försvarsledningskommitté* — avgav i mars 1960 till överbefälhavaren betänkande med förslag i ämnet (SOU 1960: 12). Överbefälhavaren föreslog i skrivelse den 16 maj 1960, efter att ha inhämtat yttranden över betänkandet från cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt försvarets förvaltningsdirektion, att krigsmaktens högsta ledning skulle — med vissa avsteg i detaljfrågor — organiseras i enlighet med de i betänkandet framlagda principerna.

Sedan de i militär regi bedrivna undersökningarna rörande krigsmaktens högsta ledning sålunda fullföljts, tillkallade chefen för försvarsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1960 utredningsmän — *1960 års försvarsledningsutredning* — för att verkställa utredning om totalförsvarets och krigsmaktens högsta ledning. Utredningen har den 22 december 1960 redovisat den sistnämnda delen av sitt uppdrag med ett betänkande »Enhetlig ledning av krigsmakten» (SOU 1961: 7). — Betänkandet har remissbehandlats.

Utskottet lämnar här en sammanfattning av försvarsledningsutredningens förslag. För närmare kännedom härom samt beträffande försvarsledningskommitténs ställningstaganden och remissmyndigheternas synpunkter torde få hänvisas till propositionen.

Försvarsledningsutredningens uppdrag avser totalförsvarets högsta ledning, krigsmaktens högsta ledning och krigsmaktens ledning i regional instans. Enligt sina direktiv har utredningen haft att snarast framlägga förslag rörande krigsmaktens högsta ledning. En förutsättning härför har dock angivits vara, att det enligt utredningens bedömande icke är erforderligt att avvakta de resultat vartill utredningen kan komma beträffande totalförvarsledningen. Efter undersökningar har utredningen funnit, att dess förslag till organisation av krigsmaktens högsta ledning utan olägenhet kan genomföras oberoende av hur totalförsvarets ledningsorganisation i framtiden kan komma att utformas. Utredningen har jämväl undersökt om dessa förslag är bestämmande för hur en framtida organisation av den regionala militära ledningen bör utformas. Därvid har befunnits att förslagen icke heller i detta hänseende minskar handlingsfriheten i det fortsatta utredningsarbetet men att de synes ägnade att underlätta en reform av den regionala ledningen.

Såsom allmän grund för utredningens arbete har legat bedömningar rörande de krav det nutida kriget ställer på vår krigsmakt och dess högsta ledning. Utredningen har funnit att en mera samordnad och enhetlig högsta ledning i krig är nödvändig för att krigsmakten skall kunna fullgöra sina operativa uppgifter. Utredningen har vidare konstaterat, att det

— främst med hänsyn till kravet på hög beredskap — bör råda största möjliga överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationerna. Bland annat av detta skäl bör även fredsorganisationen vara samordnad och enhetligt ledd. Detta gäller också ledningen av fredstida funktioner, vilka helt eller delvis bortfaller i krig, såsom långsiktig planering av materielanskaffning m. m. samt de s. k. förbandsproducerande funktionerna (utbildning, mobiliseringsförberedelser etc.).

Ett genomgående tema i förslagen är att befogenheter och resurser i ökad grad koncentreras till överbefälhavaren. Han skall leda och samordna verksamheten inom krigsmakten samt inriktningen och utvecklingen av denna. Ledningen skall främst avse de viktigaste funktionerna, nämligen operativ verksamhet och långsiktsplanering. Överbefälhavaren skall styra och inrikta den militära förvaltningsverksamheten genom direktiv och anvisningar, göra avvägningar mellan olika behov inom krigsmakten samt tilldela centrala myndigheter kostnadsramar, inom vilka de har att uppgöra sina förslag till anslagsaskanden.

Utredningen har funnit att vissa mycket viktiga verksamhetsområden i nuläget icke alls eller endast i otillräcklig grad kunnat beaktas. Utredningen har därför ansett det nödvändigt att föreslå en viss personell förstärkning av den högsta ledningen. Om en dylik förstärkning av resurserna tillkommer, bedömer utredningen att de föreslagna ändringarna i ansvars- och uppgiftsfördelning också kan verka till rationaliseringar på längre sikt. Ledningen får nämligen då bättre möjligheter än i nuläget att själv föreslå val av riktiga utvecklingslinjer för krigsmakten. Därigenom kan högre försvarseffekt uppnås inom en given kostnadsram.

Utredningen har funnit, att man för överskådlig tid måste räkna med en fortsatt indelning av krigsmakten i försvarsgrenar. Försvarsgrenarnas huvuduppgift skall vara att inom ramen för överbefälhavarens allmänna direktiv om utveckling och inriktning av krigsmakten ställa krigsdugliga förband till de operativa chefernas förfogande. Utredningen förutser emellertid, att förändringar i och förskjutningar mellan de nuvarande försvarsgrenarnas verksamhetsområden kan bli aktuella även inom den angivna perioden.

Såvitt avser *organisationen m. m. i krig* föreslår utredningen följande.

a) Den högsta militära ledningen utövas av en ensamt beslutande överbefälhavare (ÖB). Han biträdes vid ledning av den operativa verksamheten av en allsidigt sammansatt försvarsstab. Försvarsstabschefen samordnar den operativa verksamheten inom högkvarteret.

b) ÖB ger operativa order direkt till regionala militära chefer och övriga omedelbart under ÖB lydande chefer.

c) Försvarsstaben förstärkes i krigsorganisationen med försvarsgrensstabscheferna jämte delar av försvarsgrensstaberna.

d) Försvarsstabschefen och försvarsgrenscheferna är ställföreträdare för ÖB.

e) Det bör ankomma på ÖB att utarbeta den närmare organisationen av högkvarteret. Härvid bör största begränsning iakttagas vid tillgodoseende av de personella behoven för olika i högkvarteret ingående stabsdelar och förvaltningar.

Utredningens förslag rörande *organisationen m. m. i fred* kan sammanfattas sålunda.

a) ÖB är under Kungl. Maj:t ensam ansvarig för det operativa krigsförberedelsearbetet, för krigsmaktens inriktning samt för avvägning mellan olika behov inom krigsmakten.

b) ÖB biträdes av en allsidigt sammansatt försvarsstab.

c) ÖB fattar ensam beslut. I grundläggande frågor fattar han sina beslut i militärledningen efter att ha inhämtat försvarsgrenschefernas uppfattningar och råd.

d) Militärledningen skall vara ett organ för överläggning och ömsesidig information, i vilket ÖB och försvarsgrenscheferna är ledamöter. Vid behov kallas även chefer för centrala verk och myndigheter att närvara vid militärledningens sammanträden. Försvarsstabschefen är föredragande. Överläggningarna omfattar för krigsmakten centrala frågor. Militärledningen skall även verka för samordning och enhetlighet inom krigsmakten. Såsom underlag för överläggningarna tjänar av försvarsstaben utarbetat eller sammanställt stabsmaterial. Försvarsgrenscheferna är skyldiga att i frågor, som förelägges dem, inför ÖB redovisa sina råd och ställningstaganden.

e) Försvarsstaben omorganiserar till att bli en allsidigt sammansatt stab. Den viktigaste förändringen är härvid, att ett organ för beredning av ärenden om operativt krigsförberedelsearbete tillkommer. Detta organ, operationsledningen, övertar de operativa uppgifter som nu ankommer på sektion I i den nuvarande försvarsstaben samt på marin- och flygstaberna. Ledningen av långsiktsplaneringen utövas i planeringsledningen, vars grund utgöres av den nu provisoriskt inrättade planeringssektionen i försvarsstaben. Det ökade personalbehovet i den omorganiserade försvarsstaben tillgodoses genom överflyttning av beställningar från försvarsgrensledningarna samt genom tillkomst av tio nya beställningar. Den nuvarande sektion III anses böra utgå. En särskild upplysningsavdelning tillkommer och knytes tills vidare till sektion II. Avdelningen kan i framtiden komma att få en fristående ställning.

f) I ärenden som rör operativt krigsförberedelsearbete ger ÖB order direkt till regionala chefer.

g) För att begränsa försvarsstabens verksamhet till de särskilt väsentliga verksamhetsområdena skall en huvudstabsprincip tillämpas, som inne-

bär att ärende eller ärendesgrupp kan av ÖB överlämnas till försvarsgrenschef för handläggning. Dennes stab bereder ärendena för överbefälhavaren och tjänar i detta hänseende såsom ÖB:s stabsorgan.

h) Försvarsgrenscheferna är Kungl. Maj:t och ÖB ansvariga för organisation, utbildning, utrustning, personaltjänst, värnpliktsväsende och mobiliseringsarbete inom försvarsgrenens verksamhetsområde. Försvarsgrenschef skall därjämte enligt huvudstabsprincipen handlägga sådana ärenden som kan komma att tilldelas honom. Försvarsgrenschef insänder normalt sina framställningar till Kungl. Maj:t genom ÖB. Försvarsgrenschef är skyldig att i militärledningen orientera om verksamhet som pågår eller avses igångsättas inom försvarsgrenen.

i) En för krigsmakten gemensam intendenturförvaltning bör tillkomma.

j) Försvarsgrenschefernas chefskap över försvarsgrensförvaltningarna upphör. Förvaltningsverksamheten inriktas genom direktiv och anvisningar från ÖB och försvarsgrenscheferna. Vissa betydelsefulla förvaltningsfrågor av närmare angivet slag skall underställas ÖB respektive försvarsgrenschef. Försvarets förvaltningar är skyldiga att kontinuerligt hålla ÖB och försvarsgrenscheferna orienterade om pågående verksamhet samt biträda dem med erforderliga utredningar och upplysningar.

k) Förvaltningsverksamheten samordnas i försvarets förvaltningsdirektion, vars verksamhet förutsättes bli utökad bland annat genom att huvudförvaltningsprincipens tillämpningsområde vidgas. Anordningar föreslås vidtagna för att säkerställa, att de stabsmässiga aspekterna på en fråga blir klarlagda, innan direktionen fattar beslut. För att ett intensivare arbete skall kunna utföras inom tygförvaltningsområdet, skall ärenden som berör enbart detta område handläggas av ett mindre antal ledamöter. Om direktionen i en fråga av stor betydelse icke kan nå enighet, skall ÖB under vissa förutsättningar inträda som ordförande och ensam fatta direktionens beslut, varvid dock ledamöterna skall ha rätt att reservera sig.

l) Ledningen av den militärtekniska forskningen bör liksom nu tillkomma forskningsanstalten. ÖB:s inflytande skall alltjämt säkerställas bland annat genom rätt för honom att anvisa forskningsuppgift och genom att han äger meddela forskningsanstalten kostnadsram för dess förslag till anslagsäskanden.

m) Ledningen av krigsmaktens budgetarbete skall utövas av ÖB, som äger utfärda härför erforderliga direktiv. ÖB skall ha befogenhet att pålägga försvarsgrenscheferna ansvaret för anslagsavvägningen inom de kostnadsramar, som ÖB tilldelar försvarsgrenarna för deras förslag till anslagsäskanden. Försvarsgrenscheferna bör ha anvisningsrätt gentemot den gemensamma intendenturförvaltningen och vederbörlig tygförvaltning med avseende å upprättande av förslag till äskanden.

Utredningen anser att dess förslag rörande ansvars- och arbetsfördelning samt organisation främst av försvarsstaben bör genomföras med

början budgetåret 1961/62. Konsekvenserna framför allt för försvarsgrenstaberna bör bli föremål för studium och undersökningar. En allmän översyn av dessa staber bör ske med sikte på att erforderliga förändringar skall kunna genomföras från och med budgetåret 1962/63.

I ett särskilt yttrande har en ledamot av utredningen samt den till utredningens förfogande ställde särskilde sakkunnige uttalat, att försvarsgrenscheferna bör bibehålla chefskapet för tygförvaltningarna på sätt som för närvarande är fallet.

Genom de uttalanden i försvarsledningsfrågan, som gjordes av riksdagen vid behandlingen av 1958 års försvarsproposition framförde riksdagen klara önskemål om en ökad samordning och mera enhetlig ledning av det militära försvaret, liksom av hela totalförsvaret. Båda de utredningar, vilkas resultat i huvuddrag redovisats i propositionen, har efter genomförda undersökningar föreslagit reformer med avseende å krigsmaktens högsta ledning, vilkas allmänna innebörd enligt departementschefen överensstämmer med de av riksdagen sålunda angivna önskemålen. De grundläggande tankegångarna bakom utredningsförslagen har vunnit allmän anslutning från de myndigheter m. fl., som yttrat sig i ärendet.

För egen del har departementschefen vid studium av utredningarnas redovisning av sitt arbete funnit, att förslagen är väl underbyggda genom grundliga undersökningar och överväganden av de betydelsefulla och komplicerade problem det här gäller. Departementschefen ansluter sig därför i allt väsentligt till förslagen och anser att de bör läggas till grund för beslut om ny organisation m. m. av krigsmaktens högsta ledning.

Utredningarna — särskilt 1958 års försvarsledningskommitté — har ingående granskat nuvarande ansvarsfördelning, organisation och verksamhet inom krigsmaktens högsta ledning. Denna granskning har givit dem anledning att påvisa förtjänster men också påtagliga brister. De gjorda värderingarna kan departementschefen i stort sett biträda. I sammanhanget erinrar departementschefen om att nuvarande ordning, när den i sina huvuddrag fastställdes genom 1936 års försvarsbeslut, betecknade ett stort steg framåt mot enhetlighet i ledningen och vid internationella jämförelser torde ha representerat en för sin tid radikal lösning. Att den nu — efter ett kvartssekel med allt vad det inneburit av förändringar i fråga om krigsmedel och krigsmetoder — framstår som mindre ändamålsenlig, är naturligt. Konstaterandet av de brister som föreligger får mot den nu angivna bakgrunden icke enbart betraktas som en kritik av det bestående utan innebär framför allt en uppfordran att med all den framsynthet som är möjlig vidtaga de förbättringar, som ändrade förhållanden kräver för att vår krigsmakt skall kunna utveckla största möjliga effekt vid fullgörandet av sina uppgifter att verka fredsbevarande och att värna vårt lands integritet.

I enlighet med 1958 års uttalanden i försvarsledningsfrågan innefattar det åt 1960 års försvarsledningsutredning lämnade uppdraget även frågan om totalförsvarets högsta ledning. Vid inhämtandet av Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillsätta utredningen anfördes att både denna fråga och frågan om krigsmaktens högsta ledning var angelägna och brådskande. Eftersom det redan förelåg ett relativt omfattande underlag för prövningen av sistnämnda spörsmål, borde emellertid utredningen pröva huruvida det vore möjligt och ändamålsenligt att framlägga förslag rörande krigsmaktens högsta ledning utan att avvakta de resultat, vartill utredningen kunde komma beträffande totalförvarsledningen. Vid denna prövning har utredningen funnit, att beslut om krigsmaktens högsta ledning kan och — bland annat av beredskapsskäl — även bör fattas nu, utan hinder av att underlag för ett beslut om totalförsvarets högsta ledning ännu icke föreligger.

Utredningen har, utom de två nu berörda problemkomplexen, också fått sig anförtrodd frågan om en ökad samordning på det regionala ledningsplanet inom krigsmakten. Även denna del av uppdraget har utredningen funnit kunna anstå till en senare etapp.

Vid remissbehandlingen har icke gjorts någon erinran mot att förslag rörande de tre delarna av utredningens undersökningsområde upptages till prövning och beslut vid skilda tidpunkter. För egen del hyser departementschefen också, efter att ha granskat de skäl utredningen anført för ett dylikt tillvägagångssätt, den uppfattningen att anledning saknas att dröja med ett beslut om krigsmaktens högsta ledning. Den utformning av denna ledning, som nu föreslås, är nämligen sådan att den icke binder senare val mellan rimliga lösningar av de båda övriga ledningsfrågorna. Vid sådant förhållande och då en ganska lång tid får beräknas förflyta från igångsättandet av en så ingripande ledningsreform, som det nu gäller, intill dess den nya organisationen kan verka med full kraft, anser departementschefen det angeläget att beslut om ny organisation av krigsmaktens högsta ledning fattas utan dröjsmål. Dessa beslut bör avse dels principerna för ansvars- och uppgiftsfördelning mellan myndigheter och stabsorgan inom den högsta ledningen, dels grundragen i högkvarterets krigsorganisation, dels ock försvarsstabens fredsorganisation. Besluten bör — med visst undantag — träda i kraft den 1 oktober 1961. Tillräckligt underlag finnes icke för att i detta sammanhang även besluta om fredsorganisationen av försvarsgrensstaberna. Departementschefen avser emellertid att föreslå Kungl. Maj:t åtgärder som bör göra det möjligt att för 1962 års riksdag framlägga förslag i denna fråga.

Departementschefens redovisning av synpunkter och ställningstaganden beträffande de särskilda delarna av föreliggande utredningsförslag ansluter i huvudsak till den ordningsföljd, som tillämpats vid den i propositionen lämnade redogörelsen för förslagen och remissyttrandena.

Nuvarande organisation, uppgifter och verksamhet

För ställningstagandet till de framlagda förslagen rörande ansvarsfördelning m. m. är det av stor betydelse, vilken innebörd som lägges i begreppen operativ verksamhet i krig och operativt krigsförberedelsearbete. Mot de bestämningar av dessa begrepp, som gjorts av 1958 års försvarsledningskommitté och biträts av 1960 års försvarsledningsutredning, har departementschefen icke något att invända. I detta sammanhang finner departementschefen anledning att framhålla vikten av att inom var och en av krigsmaktens funktioner en klar och så långt möjligt enhetlig terminologi kommer till användning. Strävanden med detta syfte är ägnade att rationalisera verksamheten, icke minst därigenom att en smidig samverkan mellan olika delar av krigsmakten underlättas.

Vissa utgångspunkter och riktlinjer

Under denna rubrik har i propositionen återgivits vissa av 1960 års försvarsledningsutredning gjorda uttalanden av principiell natur. Uttalandena avser sådana frågor som krigsmaktens högsta lednings uppgifter i krig och fred, ansvarsfördelningen mellan den politiska och den militära högsta ledningen, sambandet mellan vår utrikespolitik och krigsmaktens högsta lednings utformning, indelningen i försvarsgrenar, ledningens personalbehov och formerna för dess tillgodoseende etc. Enligt departementschefen har dessa väsentliga spörsmål och sammanhang blivit väl klarlagda av utredningen, och han kan ansluta sig till de framförda uppfattningarna. Härutöver anser departementschefen sig endast böra göra ett par kommentarer. Sålunda understrykes särskilt vad utredningen anfört om de krav, som den alliansfria utrikespolitiken ställer på vår krigsmakts högsta ledning i fråga om kvalitativa och kvantitativa resurser. Departementschefen vill vidare framhålla, att sådana efter hand inträdande förskjutningar mellan de nuvarande försvarsgrenarnas ansvarsområden, som utredningen förklarar sig räkna med, icke bör förutsättas komma till stånd först i en mera avlägsen framtid, efter den period av omkring tio år som utredningen ansett möjligt att nu överblicka. Att en sådan utveckling tvärtom kan göra sig märkbar redan inom en mera näraliggande tidrymd är betydelsefullt i olika hänseenden; bland annat framhäves därigenom kravet, att den högsta ledningen snarast organiseras så att den kommer att äga god överblick av utvecklingen inom krigsmaktens olika verksamhetsområden och har möjligheter att i tid vidtaga eller föreslå erforderliga åtgärder.

Principförslag rörande krigsmaktens högsta ledning i krig

Departementschefen finner det vara en riktig utgångspunkt för organisationen av krigsmaktens högsta ledning, att den främst skall kunna verka vid och efter ett krigsutbrott av överraskande och våldsamt typ. De krav, som de båda utredningarna med denna utgångspunkt uppställt, synes ofrån-

komliga. Den verkställda granskningen av nu gällande principer för den högsta ledningens organisation och verksamhet påvisar emellertid, att nuvarande ordning i betydelsefulla hänseenden icke uppfyller dessa krav. När det gäller att bedöma vilka åtgärder som är bäst ägnade att avhjälpa bristerna, har utredningarna granskat två principiellt skiljaktiga typlösningar, ÖB-alternativet och militärledningsalternativet. Det förra alternativet kännetecknas av att ledningen utövas av en ensamt beslutande överbefälhavare, medan det senare innebär kollegial ledning. Utredningarna och samtliga remissmyndigheter har förordat ÖB-alternativet. Departementschefen anser också skälen för att välja detta alternativ vara övertygande. Likaså finner han det vara fullt klarlagt, att en befattningshavare — chefen för försvarsstaben — bör ha fullständigt ansvar och klara befogenheter att leda allt operativt stabsarbete inom högkvarteret.

Under krigsförhållanden kan det med säkerhet antagas uppkomma behov av att för speciella uppdrag äga tillgång till högt kvalificerade militära befattningshavare med sådan utbildning och erfarenhet, som en försvarsgrenschef representerar. Arten av de uppdrag som därvid kan komma i fråga synes departementschefen motivera, att försvarsgrenscheferna under krig erhåller ställning som ställföreträdande överbefälhavare. Det har också föreslagits, att försvarsgrenscheferna skall vara ställföreträdare för överbefälhavaren i den meningen, att de skall vara beredda att vid förfall för överbefälhavaren överta dennes uppgifter intill dess ny innehavare av ämbetet förordnats. Häremot har hävdats att det vore lämpligare att chefen för försvarsstaben inträdde som ersättare för överbefälhavaren. Om behovet av en automatiskt verkande ordning för det högsta befälets övertagande i ett sådant fall, som här avses, är departementschefen för egen del övertygad. Det synes honom emellertid icke erforderligt att i detta sammanhang ta ställning till hur en dylik ordning bör utformas.

Till försvarsledningsutredningens uttalanden om vikten av att de centrala förvaltningsmyndigheternas omfattning i krigsorganisationen begränsas så mycket som möjligt kan departementschefen helt ansluta sig.

Allmänna krav på krigsmaktens högsta ledning i fred. Granskning av nuvarande organisation och verksamhet

När utredningarna formulerat de allmänna krav, som bör ställas på krigsmaktens högsta ledning i fred, och med kraven som utgångspunkt granskat ledningens nuvarande organisation och verksamhet, har de haft att behandla synnerligen komplicerade sammanhang. Det är enligt departementschefens mening icke orimligt att påstå, att det från vissa synpunkter möter större svårigheter att konstruera en effektiv ledning av krigsmakten för fredsförhållanden än för krig. Medan ledningens verksamhet i krig förutsättes koncentrerad till det operativa området, skall den i fred avse ett stort antal funktioner, varjämte hänsyn måste tagas till faktorer —

exempelvis av ekonomisk eller psykologisk art — från vilka man kan och måste bortse under krigsförhållanden.

Vid sidan av det operativa krigsförberedelsearbetet utgör arbetet med krigsmaktens utveckling den dominerande uppgiften i fred. Utredningarna har också, när de studerat alternativa lösningar av frågan om krigsmaktens högsta lednings organisation i fred, utgått från de krav som ledandet av dessa båda funktioner ställer. Detta finner departementschefen vara ett riktigt sätt att angripa problemen. Han anser också att utredningarna angivit de väsentliga krav som bör uppställas. Vad beträffar de brister som utredningarna ansett föreligga i nuläget, vill departementschefen särskilt understryka vad som anförts om frånvaron av en enhetlig strategisk grundsyn. Även om det kan vara vanskligt att göra en gradering mellan sådana ting som strategisk grundsyn, beredskap etc., är departementschefen benägen att beteckna åstadkommandet av en sådan grundsyn som ett ofrånkomligt villkor för att krigsmaktens ledning skall kunna verka på ett riktigt sätt. De åtgärder som föreslagits i fråga om ansvarsfördelning och organisation synes departementschefen ge förbättrade förutsättningar för att en enhetlig grundsyn skall komma att prägla arbetet inom krigsmaktens skilda verksamhetsområden; åtgärder av organisatorisk art är emellertid icke ensamma till fyllest. Departementschefen fäster uppmärksamheten på den stora vikt som i förslagen tillagts ett ökat studium av strategiska och operativa frågor under överbefälhavarens ledning i militärledningen och i försvarsstaben. Lämplig utbildning av personal som avses tjänstgöra i högre staber är nödvändig men verkar först på längre sikt. Slutligen kommer det också an på den enskilde befattningshavarens vilja att underordna sig och sin arbetsinsats det samlade försvarets bästa. Försvarsledningsutredningen har anfört, att det inom försvarsgrenarna och även bland deras personal i gemensamma staber och institutioner finnes en tendens att övervärdera den egna försvarsgrenens uppgifter och behov på helhetens bekostnad samt att denna omständighet tagit tid och resurser i anspråk på ett sätt, som icke gagnat krigsmaktens effektivitet. Den företeelse som utredningen här åsyftar är vad som brukar benämnas försvarsgrenstänkande. Departementschefen finner icke anledning att nu gå närmare in på detta problemkomplex utan framhåller endast att vad utredningen kritiserat — enligt departementschefens mening icke utan fog — är något annat än den känsla av samhörighet med den egna yrkeskåren eller organisationsenheten, som förekommer icke minst inom vår krigsmakt och om vars värde tvekan icke behöver råda. Departementschefen uttrycker förhoppningen, att en inställning av samma slag som den vilken sist berörts kommer att bli allmän i förhållande till krigsmakten som helhet och att den försvarsledningsreform, som nu föreslås, skall kunna bidra därtill.

Ledningen av operativ verksamhet och långsiktsplanering

Enligt det alternativ utredningen föreslagit för ledningen i fred — ÖB-alternativet — kommer överbefälhavaren att såsom ensam beslutande under Kungl. Maj:t leda och ansvara för de viktigaste funktionerna, operativt krigsförberedelsearbete och långsiktsplanering, med biträde av en allsidigt sammansatt försvarsstab. Departementschefen har av de anförda motiven blivit övertygad om att detta är en lösning som är nödvändig för att möta tidens och utvecklingens krav. Ledningen av en så omfattande organisation och en så förgrenad verksamhet, som krigsmakten representerar, måste utformas på ett sätt som så långt möjligt säkerställer kontinuitet och sammanhang i verksamheten. Det är av flera olika skäl ett starkt intresse för statsmakterna att så sker och att ansvaret inför Kungl. Maj:t för de viktigaste funktionerna är samlat på en hand. I detta sammanhang erinrar departementschefen om att förslaget icke innebär förskjutning av befogenheter från Kungl. Maj:t till överbefälhavaren utan enbart från andra myndigheter inom krigsmakten till denne. När det gäller organisationens närmare utformning för det operativa krigsförberedelsearbetet, har utredningarna ansett att överensstämmelse mellan krigs- och fredsorganisationen, ett nära organisatoriskt sammanhang mellan operativt krigsförberedelsearbete och långsiktsplanering samt enkla och entydiga linjer för samverkan med de civila delarna av totalförsvaret är faktorer, som måste tillmätas avgörande betydelse. Dessa fordringar anses bli bäst tillgodosedda i en organisation av krigsmaktens högsta ledning, som innebär att överbefälhavaren i ärenden rörande operativt krigsförberedelsearbete ger direkta order till regionala chefer samt att de operativa uppgifter, som i nuläget åvilar marin- och flygstaberna, handlägges i försvarsstaben. Departementschefen kan helt ansluta sig till dessa synpunkter och förslag, enligt vilka den operativa ledningen kommer att präglas av den enhetlighet och samordning som måste eftersträvas.

Ledningen av de s. k. förbandsproducerande funktionerna

I fråga om ledningen av de s. k. förbandsproducerande funktionerna — utrustning, utbildning m. m. — innebär försvarsledningsutredningens förslag, att ansvaret för dessa funktioner alltjämt skall åvila respektive försvarsgrenschefer. Utredningen har emellertid föreslagit viss ändring av de regler, som nu gäller i fråga om skyldighet för försvarsgrenschef att insända till Kungl. Maj:t riktade framställningar, avseende någon av nämnda funktioner, genom överbefälhavaren.

Departementschefen ansluter sig till grundtankarna i dessa förslag, vilka syftar till att åstadkomma ökad överblick för överbefälhavaren och närmare kontakt mellan den operativa verksamheten och långsiktsplaneringen, å ena sidan, samt förbandsproduktionen, å den andra. Beträffande insändandet av ifrågavarande framställningar bör huvudregeln vara, att de skall

insändas genom överbefälhavaren, men undantag härifrån skall kunna göras. Departementschefen anser emellertid att reglerna i ämnet bör utformas så, att avgörandet rörande vilka typer av ärenden, som sålunda skall undantagas, tillkommer Kungl. Maj:t.

Förvaltningstjänstens natur

Försvarsledningsutredningen har uttalat, att förvaltningstjänsten har till allmän uppgift att realisera de intentioner i fråga om krigsmaktens utformning på kort och lång sikt, som inom ramen för statsmakternas beslut om målsättning, medelstilleddning etc. formuleras av krigsmaktens ledning på operativa grunder. Departementschefen anser att utredningen därmed på ett adekvat sätt angivit förvaltningstjänstens förhållande till övrig verksamhet inom krigsmakten. Med denna utgångspunkt är det enligt departementschefen klart, att såväl den operativa ledningen som de för stridskrafternas utrustning och utbildning ansvariga myndigheterna måste ha avsevärda befogenheter att styra förvaltningsverksamheten, såvitt det gäller dennas allmänna inriktning, tidsprioritering av olika projekt m. m. Vid sina överväganden av de framkomna förslagen rörande formerna för förvaltningstjänstens ledning har departementschefen också betraktat det som en grundläggande förutsättning, att den lösning som väljes måste säkerställa ett tillräckligt inflytande för de operativa och förbandsproducerande funktionernas företrädare. Han fäster också stort avseende vid att ett nära samarbete bedrivs mellan berörda förvaltnings- och stabsorgan på olika nivåer.

Intendenturförvaltningstjänstens centrala organisation

Frågan om sammanförande av de tre nu befintliga centrala organen för försvarsgrenarnas intendenturförvaltningstjänst har länge stått på dagordningen och under det sistförflutna året aktualiserats från flera håll. När departementschefen den 14 oktober 1960 hemställde om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en utredningsman för att verkställa utredning rörande inrättande av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk, uttalade han bland annat följande: »Vad som under den senaste tiden framkommit beträffande förutsättningarna för inrättandet av ett dylikt verk hade bibragt mig den uppfattningen, att sådana förutsättningar vore för handen redan vid oförändrad principiell organisation av krigsmaktens högsta ledning. Resultaten av de pågående övervägandena rörande totalförsvarets och krigsmaktens högsta ledning kunde icke antas leda till att förutsättningarna för inrättandet av ett gemensamt intendenturförvaltningsverk försämrades.»

Efter att ha tagit del av vad som anförts i ämnet av försvarsledningsutredningen och olika remissmyndigheter har departementschefen blivit

befäst i sin uppfattning, att de — av utredningen angivna — fördelar, som står att vinna genom att intendenturförvaltningstjänstens ledning koncentreras till ett för krigsmakten gemensamt verk, vida överväger tänkbara olägenheter. Med anledning av vad chefen för armén i sitt yttrande anfört om att det skulle bli erforderligt att till armétygförvaltningen överföra förvaltningen av arméns övningsanslag och av viss materiel, erinrar departementschefen om att förberörde utredningsman har att ägna särskild uppmärksamhet åt förutsättningarna för att åstadkomma en rationell avgränsning av intendenturförvaltningsverkets arbetsuppgifter gentemot såväl försvarets övriga förvaltningsmyndigheter som de högre militära staberna.

Departementschefen anser således, att principbeslut nu bör fattas om övergång till gemensam central intendenturförvaltning. I likhet med försvarsledningsutredningen förutsätter han, att den nya organisationen kan utformas på sådant sätt att försvarsgrenarnas berättigade intresse av att få sina speciella behov tillgodosedda icke blir eftersatt. Det gemensamma intendenturförvaltningsverket bör om möjligt tillkomma under budgetåret 1962/63. Den särskilda utredningen om det nya verkets organisation m. m. skall enligt lämnade direktiv bedrivas med sikte på att inrättandet efter vederbörlig riksdagsbehandling skall kunna ske den 1 juli 1962.

Tygförvaltningstjänstens centrala organisation

När försvarsledningsutredningen funnit sig icke kunna tillstyrka att något beslut om gemensam central tygförvaltning nu fattas, har de avgörande motiven varit följande. Tygmaterielområdet domineras i ekonomiskt hänseende av stora och komplicerade vapensystem, som efter hand tillkommer. Redan nu framtages system, vilkas användningsområden sträcker sig över försvarsgrensgränserna, och denna utveckling kommer sannolikt att accentueras. Så länge huvuddelen av tygmaterielen likväl är försvarsgrensbunden, kan tiden icke anses mogen att inrätta en gemensam tygförvaltning.

Efter noggrant övervägande av olika synpunkter på spørsmålet om tygförvaltningens centrala organisation har departementschefen funnit det riktigast att bedöma frågan på samma sätt som utredningen. Detta innebär, att departementschefen förordar ett bibehållande tills vidare av den nuvarande tredelade organisationen. Departementschefen vill emellertid uttala som sin bestämda mening, att organisationen bör utformas så att den främjar en utveckling i riktning mot ett för krigsmakten gemensamt tygförvaltningsverk. Utvecklingen fram till detta — för närvarande relativt avlägsna — mål måste enligt departementschefen innefatta en gradvis skeende omvandling av försvarsgrensförvaltningarna i riktning mot fackförvaltningar.

Huvudförvaltningsprincipen

Försvarsledningsutredningen har refererat resultaten av en på försvarets förvaltningsdirektions uppdrag verkställd utredning rörande huvudförvaltningsprincipens praktiska tillämpning. Denna utredning utmynnar i huvudsakligen följande förslag, vilka biträdades av försvarsledningsutredningen. Huvudförvaltningsansvaret, som nu avser anskaffning och krigsproduktionsplanläggning, bör — såsom försvarsledningskommittén förorddat — i princip utsträckas till förrådshållning och materielunderhåll. Lämpligheten härav bör dock undersökas i varje särskilt fall. Vidare bör ansvaret omfatta krigsanskaffningsplanläggning i dess helhet, d. v. s. planläggning icke endast för krigsproduktion utan även för anskaffning genom köp, rekvisition och förhyrning. Å andra sidan bör huvudförvaltningsansvar icke som nu ovillkorligt knyts till hela anskaffningsförloppet eller till all materiel i en förnödenhetsgrupp. Sådant ansvar bör icke heller åläggas enbart på den grunden, att en förvaltning anskaffar största mängden av en för flera försvarsgrenar gemensam förnödenhet.

De föreslagna förändringarna i huvudförvaltningsprincipens innehåll synes departementschefen ägnade att möjliggöra en smidigare och vidgad tillämpning av denna princip och därigenom öka dess värde som ett instrument för samordning och rationalisering av förvaltningsverksamheten. Då emellertid den nyssnämnda särskilda utredningen ännu icke slutbehandlats inom förvaltningsdirektionen, är departementschefen icke beredd att nu i detalj ta ställning till hur en reviderad huvudförvaltningsprincip bör utformas. Det torde enligt departementschefen ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera besluta därom. Det är önskvärt att detta kan ske utan större tidsutdräkt. Departementschefen tillägger, att en lämpligt definierad och rationellt tillämpad huvudförvaltningsprincip utgör ett effektivt medel att styra och påskynda en utveckling mot fackförvaltningar. Icke minst av detta skäl bör enligt departementschefen stort avseende fästas vid strävanden att utveckla denna princip.

Direktiv och anvisningar

Enligt den av försvarsledningsutredningen föreslagna ordningen skall överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna utöva dem tillkommande inflytande på förvaltningsverksamheten bland annat genom direktiv och anvisningar, och utredningen har närmare angivit den avsedda innebörden av dessa termer. Departementschefen finner det värdefullt att ett försök nu gjorts att systematisera ifrågavarande begreppsområde. Då systemet med direktiv och anvisningar av vissa remissmyndigheter ansetts vara oklart, torde förslagen i fråga enligt departementschefen böra undergå en tekniskt-juridisk överarbetning, innan de omsättes i instruktionsbestämmelser.

Det har av vissa remissmyndigheter ansetts, att icke blott anvisningar utan även direktiv bör kunna av mottagaren underställas högre myndighet. Direktiv skall enligt utredningens förslag utgå endast från överbefälhavaren. Direktiven skall utgöra allmänna riktlinjer för myndigheternas handlande, vilka skall avspegla den grundsyn som det ankommer på överbefälhavaren att fastställa och hävda i planeringen för krigsmaktens utveckling. Med den karaktär direktiven sålunda har synes det departementschefen icke annat än i undantagsfall kunna uppkomma behov av att de underställs Kungl. Maj:ts prövning. Skulle emellertid en myndighet i något fall erhålla direktiv, som strider mot för myndigheten utfärdade föreskrifter och som denna därför finner det oförenligt med sitt ansvar inför Kungl. Maj:t att följa, bör myndigheten hos överbefälhavaren hemställa om att få direktiven modifierade. Om därvid en enhetlig bedömning icke kan uppnås, har överbefälhavaren att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t.

Vad beträffar de fall, då direktiv avser ämnen, i vilka den mottagande myndigheten har att göra framställning till Kungl. Maj:t ligger det enligt departementschefen i sakens natur att myndigheten äger rätt och skyldighet att, samtidigt som den fullgör vad som ålagts den genom direktiven, även redovisa sin egen på tjänsteansvar grundade uppfattning.

Då de av överbefälhavarens direktiv, som berör förvaltningsmyndigheterna, torde få förutsättas ingå i det större komplexet av direktiv för krigsmaktens utveckling, som överbefälhavaren utfärdar, finner departementschefen det naturligt att de lämnas genom respektive försvarsgrenschefer. Denna ordning torde vara lämplig icke blott när det gäller försvarsgrensförvaltningarna utan även i den mån direktiv är avsedda att inverka på gemensamma förvaltningsmyndigheters verksamhet. Det bör dock stå överbefälhavaren fritt att med ledning av erfarenheten bestämma vilken ordning som skall iakttagas beträffande dessa myndigheter.

Vad gäller anvisningar, vilka även enligt utredningens förslag skall kunna underställas högre myndighet, gör departementschefen det förtydligandet att denna högre myndighet alltid bör vara Kungl. Maj:t, oavsett om anvisningarna meddelats av överbefälhavaren eller av försvarsgrenschef. Departementschefen framhåller vidare, att myndighet, som icke erhållit anvisningar rörande viss fråga men som finner tvekan kunna råda om överbefälhavarens eller försvarsgrenschefs inställning till frågan, givetvis bör hemställa om anvisningar för sitt handlande.

Överbefälhavarens inflytande på förvaltningstjänsten

Utredningens förslag härutinnan har icke föranlett några egentliga erinringar i remissyttrandena. Departementschefen begränsar sig därför till ett par påpekanden i detaljfrågor. I övrigt uttalar departementschefen beträffande utredningens förslag i nu förevarande delar, att han funnit för-

slagen väl avvägda och att de synes ägnade att ge överbefälhavaren erforderligt inflytande på förvaltningsmyndigheternas verksamhet utan att betunga honom med detaljarbete.

Försvarsgrenschefs inflytande på förvaltningstjänsten

Det av utredningens majoritet framlagda förslaget, att försvarsgrenschefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk skall upphöra, har klart tillstyrkts av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga och av reservanterna i armétygförvaltningen. Försvarets civilförvaltning uttalar sin principiella anslutning till förslaget men ifrågasätter en tids uppskov med genomförandet. Härtill kommer två myndigheter — försvarets förvaltningsdirektion och statens organisationsnämnd — som utan att direkt avstyrka förslaget likaledes anser att med dess genomförande bör anstå. I övrigt har förslaget mött starkt motstånd, främst från de militära remissmyndigheterna.

Då ifrågavarande förändring i det formella chefskapet i tygförvaltningarna kan synas vara en radikal reform har departementschefen noggrant vägt skälen för och emot densamma. Från rent systematisk synpunkt kan den nuvarande ordningen ge anledning till erinringar. Det kan dock knappast förnekas, att den i praktiken medfört vissa fördelar i de fall den tillämpats. Departementschefen vill emellertid fästa uppmärksamheten vid att väsentligt skiljaktig praxis utvecklats inom de olika förvaltningarna. I något fall har försvarsgrenschefen i mycket begränsad utsträckning utövat sitt chefskap i förvaltningen. Effektiviteten i tygförvaltningarnas verksamhet synes emellertid icke ha uppvisat några differenser förvaltningarna emellan, som kan antagas bero på den olika frekvens, med vilken försvarsgrenscheferna utövat sitt chefskap över respektive förvaltningar. Såvitt departementschefen kunnat konstatera, har samarbetet mellan stab och förvaltning över lag fungerat väl.

Departementschefen vill också fästa uppmärksamheten vid att enligt de förslag han upptar i förevarande proposition skall försvarsgrenschefs till Kungl. Maj:t riktade framställningar framdeles i princip insändas genom överbefälhavaren. Med bibehållet chefskap över vederbörlig tygförvaltning skulle emellertid försvarsgrenschef såsom chef i förvaltningen kunna vända sig direkt till Kungl. Maj:t. En sådan ordning skulle följaktligen leda till att försvarsgrenschef erhöles friare ställning som chef för tygförvaltning än i sin egenskap av chef för försvarsgrenen. Då det sistnämnda chefskapet är det primära, vilket också kommer till uttryck i den mera påtagliga aktivitet med vilken vederbörande utövar detta chefskap, förefaller en sådan friare ställning ologisk.

När departementschefen stannat för att biträda utredningsmajoritetens förslag, har — förutom att detta förslag synes logiskt och systematiskt riktigt — huvudskälet härtill varit principen, att organisationen bör ut-

formas så att den främjar en utveckling i riktning från försvarsgrens-förvaltning mot fackförvaltning. En sådan utveckling, vilken i första hand främjas genom den av departementschefen i det föregående föreslagna vidgade tillämpningen av huvudförvaltningsprincipen, medför bland annat att försvarsgrenschef i växande omfattning har att meddela anvisningar till flera tygförvaltningar, allteftersom dessa blir mindre försvarsgrensbundna. I takt med att en sådan ordning mera markant växer fram ter sig förvaltningschefskapets bundenhet till försvarsgrenschefen alltmer omotiverat. Även om den rådande ordningen för tygförvaltningsverkens ledning sannolikt skulle kunna fungera tillfredsställande ännu någon tid, måste man enligt departementschefen räkna med att utvecklingen mot fackförvaltning förr eller senare kommer att framtvunga en ändring. Departementschefen har ansett det lämpligast att principbeslut om denna ändring fattas i samband med den försvarsledningsreform som nu förestår men att genomförandet sker vid en senare tidpunkt, t. ex. då det nya gemensamma intendenturförvaltningsverket träder i verksamhet.

Under erinran om att han i det föregående klart uttalat sig för principen, att krigsmaktens förvaltningstjänst måste i avsevärd utsträckning styras militärt, framhåller departementschefen att den av försvarsledningsutredningens majoritet föreslagna lösningen synes ägnad att ge försvarsgrenscheferna det mått av inflytande på förvaltningstjänsten, som de behöver för att kunna bära sitt ansvar för den förbandsproducerande verksamheten. Det bör beaktas, att försvarsgrenschefen enligt förslaget skall utöva sitt inflytande icke blott genom den i och för sig betydelsefulla anvisningsrätten utan också därigenom, att vissa frågor skall underställas hans prövning. Det kan enligt departementschefen rentav med visst fog göras gällande, att försvarsgrenschefens inflytande genom det nya systemet i realiteten kan visa sig bli starkare än nu, när det gäller frågor som rör hans egen försvarsgren. Departementschefen tillfogar att det såvitt han kan se icke finnes någon grund för ett antagande, att det nödvändiga dagliga samarbetet mellan staber och förvaltningar skulle komma att äventyras genom den nya ordningen.

Försvarets förvaltningsdirektion

Departementschefen erinrar om att förvaltningsdirektionen tillkom vid den år 1954 beslutade förvaltningsreformen med främsta uppgift att besluta om huvudförvaltningsprincipens tillämpning. För ett organ av denna mycket speciella typ har uppgiften att finna de rätta arbetsformerna naturligen icke varit fri från svårigheter. Det är emellertid departementschefens uppfattning att förvaltningsdirektionen visat sig kunna göra insatser av betydande värde för samordning och rationalisering av förvaltningarnas verksamhet. Departementschefen anser därför i likhet med utredningen, att det är mest ändamålsenligt att bygga vidare på direktionen i strävan-

dena att ytterligare utveckla denna samordning och rationalisering särskilt inom tygförvaltningens område. I enlighet härmed kan departementschefen icke förorda tillkomsten av någon fristående styrelse för de tygförvaltande verken.

Vissa remissyttranden betecknar förslagen om uppgifter och befogenheter för förvaltningsdirektionen som oklara och otillräckligt genomarbetade. För egen del anför departementschefen följande. »Jag har i det föregående uttalat mig för en i vissa avseenden ändrad och utvidgad huvudförvaltningsprincip som ett medel att påskynda en utveckling mot fackförvaltning. Att besluta om tillämpningen av principen i fråga kommer även framdeles att vara en huvuduppgift för förvaltningsdirektionen. Liksom hittills kommer det också att åligga direktionen att besluta om inrättande av samarbetsdelegationer och om deras verksamhet. Vilka uppgifter och befogenheter som i övrigt bör tillkomma direktionen har utredningen funnit endast kunna skisseras, och den har ansett att blivande bestämmelser därom till en början måste bli provisoriska i avvaktan på närmare erfarenheter. Jag kan icke se något anmärkningsvärt häri utan finner tvärtom utredningens försiktiga bedömanden i dessa frågor realistiska. Jag förutsätter sålunda, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att efter hand som underlag därför erhålles precisera uppgifter och befogenheter för direktionen. Det av utredningen skisserade förslaget ävensom förvaltningsdirektionens remissyttrande i frågan bör därvid kunna tjäna som underlag för en mera provisorisk reglering tills vidare. Jag vill emellertid i detta sammanhang understryka betydelsen av att förvaltningsdirektionen från de synpunkter den har att anlägga ägnar särskild uppmärksamhet åt frågor rörande icke försvarsgrensbundna system.»

Förslaget att direktionen i vissa fall skall kunna arbeta med en mindre krets av ledamöter finner departementschefen beaktansvärt. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utforma erforderliga föreskrifter härutinnan.

I likhet med utredningen finner departementschefen det angeläget att direktionens ordförande har möjlighet att ägna en avsevärd tid åt uppdraget. 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga har i sitt yttrande ansett det kunna ifrågasättas att inrätta en heltidsavlönad tjänst för ordföranden. En sådan åtgärd anser departementschefen emellertid icke motiverad. Där emot avser han att vid anmälan av frågan om direktionens avlöningsanslag för nästa budgetår föreslå en uppräknig av ordförandens årsarvode. Departementschefen ämnar i nyssnämnda sammanhang även föreslå, att kanslidirektörstjänsten höjes i lönegrad från Bp 4 till Bp 5 samt att en tjänst för förste byråsekreterare eller förste byråingenjör i högst lönegrad Ae 23 tillkommer.

Beträffande frågan om överbefälhavarens förhållande till förvaltningsdirektionen erinrar departementschefen om att överbefälhavaren enligt nu gällande regler äger rätt att inträda som ledamot i direktionen, när han

finner det lämpligt, och att han därvid skall utöva ordförandeskapet. Direktionens beslut fattas enligt majoritetsprincipen. Att överbefälhavaren sålunda, när det gäller att inverka på direktionens beslut, är hänvisad till att delta i omröstning, anser departementschefen mindre väl förenligt med hans ställning såsom krigsmaktens främste målsman under Kungl. Maj:t. Departementschefen kan emellertid icke heller ansluta sig till utredningens förslag, att överbefälhavaren skulle äga möjlighet att under vissa förutsättningar ensam fatta direktionens beslut. Utredningen har ansett att en sådan möjlighet borde tillkomma överbefälhavaren när det gäller frågor av stor betydelse, i vilka enighet icke kunnat vinnas inom direktionen men som bör avgöras utan längre uppskov. I dylika fall bör enligt departementschefen den föreliggande frågan hänskjutas till Kungl. Maj:t. Det förutsättes att Kungl. Maj:t före avgörandet regelmässigt inhämtar överbefälhavarens mening.

Departementschefen anser att överbefälhavarens förhållande till förvaltningsdirektionen bör i stora drag regleras enligt följande. I överensstämmelse med utredningens förslag bör överbefälhavaren vara representerad vid direktionens sammanträden och äga rätt att kalla direktionen till överläggningar. Den skyldighet att hålla överbefälhavaren orienterad om förvaltningsverksamheten, som enligt utredningen bör åvila de centrala förvaltningsmyndigheterna, bör av naturliga skäl gälla även för direktionen. Det synes vidare böra framhållas, att de direktiv överbefälhavaren utfärdar för krigsmaktens utveckling givetvis är bindande för förvaltningsdirektionen liksom för varje annan myndighet inom krigsmakten, i den mån de berör materiel- eller andra förvaltningsfrågor. Några anvisningar kan rimligtvis icke lämnas direktionen, eftersom denna icke har att vidtaga konkreta förvaltningsåtgärder av det slag, som förutsättes skola »styras» anvisningsvägen. Däremot bör det stå överbefälhavaren fritt att anbefalla direktionen att till behandling upptaga vissa samordningsfrågor, särskilt sådana med operativ anknytning, och att ange viss tidpunkt vid vilken frågorna bör vara reglerade. Skulle det visa sig att beslut icke kan fattas inom angiven tid eller att beslutet från överbefälhavarens synpunkter framstår som otillfredsställande, bör överbefälhavaren kunna anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t.

Slutligen vill departementschefen ansluta sig till vad utredningen anfört om att förvaltningsdirektionens kansli bör nära samarbeta med försvarsstaben i budgetfrågor och att det i sådana frågor i viss mån bör kunna fungera även som utredningsorgan åt överbefälhavaren.

Budgetarbetets ledning

Vad utredningen anfört om budgetarbetets ledning kan departementschefen i allt väsentligt ansluta sig till. Departementschefen vill dock starkt betona, att genomförandet av ifrågavarande förslag icke får leda till någon

förkortning av den tid som står till buds för anslagsäskandenas behandling i Kungl. Maj:ts kansli. Försvarets civilförvaltning har enligt departementschefen anfört vägande skäl för sitt förslag, att äskandet av försvarsgrenarnas avlöningsanslag skall ankomma på försvarsgrenscheferna under medverkan av civilförvaltningen. Departementschefen biträder därför förslaget.

Vissa särskilda frågor

De uttalanden av försvarsledningsutredningen, som i propositionen redovisats under denna rubrik, kan departementschefen i stort biträda. Departementschefen finner icke anledning att i detta sammanhang beröra de olika frågorna i vidare mån än att han vill anmäla sin avsikt att framtida föreslå Kungl. Maj:t att meddela beslut, innebärande att chefen för försvarsstaben skall vara representerad i försvarsgrenarnas befordringsberedningar.

Högsta ledningen av det totala försvaret. Krigsmaktens regionala ledning

Spörsmålet om utredning etappvis av de tre frågekomplexen rörande krigsmaktens högsta ledning, totalförsvarets högsta ledning och krigsmaktens regionala ledning har tidigare berörts. Vad försvarsledningsutredningen i övrigt anfört rörande totalförsvarets ledning finner departementschefen beaktansvärt. Då det emellertid icke nu är aktuellt att fatta några beslut i detta ämne, anser departementschefen sig icke böra närmare kommentera dessa uttalanden.

Chefen för marinen har i sitt remissyttrande förklarat sig finna det beklagligt, att utredningen icke tagit ställning till frågan om ett försvarsråd eller en försvarsnämnd, och ansett att principförslag i denna fråga eventuellt bör framläggas i samband med ett förslag om krigsmaktens högsta ledning förelägges riksdagen. Med anledning härav framhåller departementschefen, att det av chefen för marinen berörda spörsmålet enligt hans mening tillhör frågorna om totalförsvarets högsta ledning. Departementschefen förutsätter att det kommer att behandlas i den påbörjade andra etapp av försvarsledningsutredningens arbete, som avser totalförsvarsledningen.

Militärledningen

Vad de båda utredningarna anfört om militärledningen har bibragt departementschefen uppfattningen, att en effektivisering och intensifiering av verksamheten i detta forum är önskvärd och att åtskilligt torde stå att vinna därigenom. Inom militärledningen bör, på sätt utredningarna förordat, överläggningar äga rum om olika för krigsmakten centrala frågor. De medel som föreslagits för att verksamheten skall ge bättre utbyte — främst utnyttjandet av ett gemensamt stabsunderlag för överläggningarna

samt skyldighet för ledamöterna att ange sina ståndpunkter i förelagda ärenden — synes departementschefen lämpligt valda. Departementschefen finner det också värdefullt, att försvarsledningsutredningen så klart fastslagit militärledningens karaktär av ett organ för överläggningar men icke för kollektiva beslut. I övrigt framhåller departementschefen att han är övertygad om riktigheten av utredningens uppfattning, att bestämmelserna om militärledningen bör gälla endast i fred.

Ansvars- och arbetsfördelning mellan högre staber

Enighet synes råda mellan de båda utredningarna och remissmyndigheterna om principerna beträffande försvarsstabens ställning och uppgifter. Det är alltså en allmänt omfattad mening, att försvarsstaben i framtiden icke bör ha andra uppgifter än att vara överbefälhavarens stab, liksom att dess arbete bör koncentreras till de viktigaste verksamhetsområdena och icke innefatta detaljarbete, som kan utföras på annat håll. Även departementschefen ansluter sig till dessa principer och finner det angeläget, att de blir vägledande för arbetet i den omorganiserade staben.

Den viktigaste ändringen i rådande arbetsfördelning mellan försvarsstaben och försvarsgrensstaberna är, att sådana ärenden av operativ art, som nu handlägges i marin- och flygstaberna, överföres till försvarsstaben. Departementschefen vill i anslutning härtill framhålla, att något operativt krigsförberedelsearbete i fortsättningen givetvis icke skall bedrivas i någon av försvarsgrensstaberna.

Mot förslaget om införande av en huvudstabsprincip — innebärande att överbefälhavaren skall äga ålägga underställda myndigheter att för hans räkning bereda ärenden och, i vissa fall, att besluta på hans uppdrag — har departementschefen i och för sig intet att invända. Utformningen och den praktiska tillämpningen av en sådan princip torde dock få närmare undersökas inom försvarsdepartementet i samband med utarbetandet av nya instruktioner. Bland annat måste det undersökas, hur tillämpningen skall kunna förenas med den av statsmakterna gjorda tilldelningen av personella och andra resurser till skilda staber.

I anslutning till vad som uttalats av överbefälhavaren och 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga framhåller departementschefen, att den anskaffning av telemateriel, som handhaves av försvarsstaben, bör överföras till förvaltningsorganisationen så snart sig göra låter.

Försvarsstabens inre organisation

Under detta avsnitt behandlar departementschefen vissa frågor, i vilka hans uppfattning avviker från försvarsledningsutredningens eller som eljest synes honom påkalla särskilda uttalanden.

Förslaget om inrättande av en souschefsbeftattning i försvarsstaben har avstyrkts av chefen för armén, som hänvisat till att en motsvarande an-

ordning prövats vid arméstaben men där befunnits olämplig. Departementschefen framhåller, att erfarenheterna av en befattning för vissa uppgifter hos en myndighet icke gärna kan ge besked om lämpligheten av att hos en annan myndighet inrätta en befattning med samma namn men avsedd för andra arbetsuppgifter. Departementschefen anser behovet av en souschef i försvarsstaben vara klarlagt, både när det gäller uppgifter inom staben och — icke minst — det samarbete med civila totalförsvarsorgan m. fl. institutioner, som nu ankommer främst på försvarsstabschefen. Under erinran om vad bland andra civilförsvarsstyrelsen anfört i sitt yttrande tillstyrker departementschefen, att en befattning som souschef inrättas.

Beträffande den ställning, som upplysningsorganet i försvarsstaben (motsvarigheten till nuvarande press- och filmavdelningen inom sektion III) bör inta, har meningarna varit åtskilligt delade. För egen del ansluter departementschefen sig till försvarsledningsutredningens förslag så till vida, att han anser ifrågakvarande organ böra utgöra en avdelning och icke en sektion. Däremot har departementschefen funnit några egentliga fördelar icke vara förenade med avdelningens inordnande i en sektion, eftersom avdelningschefen — vilket även synes ha varit utredningens mening — finge förutsättas fullgöra sina uppgifter i huvudsak oberoende av vederbörande sektionschef. Departementschefen har därför stannat för att föreslå, att en upplysningsavdelning inrättas och ställes direkt under försvarsstabschefen, varvid nuvarande sektion III utgår.

Departementschefen anser det lämpligt att befästningsinspektionen, vars verksamhet har åtskilliga anknytningar till verksamhetsgrenar inom försvarsstaben och som för närvarande lyder direkt under överbefälhavaren, inordnas i försvarsstaben. Befattningen som befästningsinspektör måste därvid skiljas från befattningen som chef för fortifikationsförvaltningens befästningsbyrå. För sistnämnda befattning erfordras följaktligen en ny tjänst. Då frågan om fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag för budgetåret 1961/62 har anmälts i årets statsverksproposition, torde den nya tjänsten icke kunna tillkomma redan från och med nästa budgetår. En provisorisk anordning torde därför få tillämpas intill den 1 juli 1962 i form av förordnande att bestrida göromål som eljest ankommer på tjänsteman i lönegrad Bp 4. Departementschefen räknar därvid med att kostnaderna skall bestridas från fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag.

Befästningsinspektören bör liksom nu vara chef för fortifikationskåren och i denna egenskap lyda under chefen för armén. Erforderligt biträde med göromålen i kårchefsbefattningen torde böra lämnas av personal vid befästningsinspektionen.

Slutligen anmäler departementschefen, att han finner det naturligt och angeläget, att långsiktig personalplanering snarast möjligt infogas bland arbetsuppgifterna för försvarsstabens planeringsorgan, samt att han avser att föreslå att en beställning tillkommer för ändamålet.

Huvuddragen av försvarsstabens organisation enligt departementschefens förslag framgår av propositionen (bilaga 2).

Behovet av stabspersonal i försvarsstabens fredsorganisation

Antalet vid försvarsstaben tjänstgörande officerare på aktiv stat (utom militärassistenter, försvarsattachéer, personal vid krigshistoriska avdelningen och personalvårdsbyrån samt försvarsstabsaspiranter) uppgick vid utgången av september 1960 till 81. Av dessa innehade 30 beställning på försvarsstabens stat, medan de övriga uppbar lön från försvarsgrenarnas stater och var placerade till tjänstgöring i försvarsstaben eller kommanderade dit. — Vid befästningsinspektionen tjänstgjorde vid samma tidpunkt fyra aktiva officerare, alla på fortifikationskårens stat.

För den organisation av försvarsstaben — inklusive befästningsinspektionen men exklusive militärassistenter m. fl. ovan angivna kategorier — som försvarsledningsutredningen föreslagit på grundval av ett från överbefälhavaren inhämtat underlag, bör behovet av officerare beräknas till 102. Om hänsyn toges även till den för långsiktig personalplanering avsedda befattning, om vilken förut talats, utgör antalet erforderliga officersbefattningar 103, vilket innebär en ökning med 18 i förhållande till nuvarande antal befattningar i försvarsstaben och befästningsinspektionen. Personalbehovet för 14 av dessa 18 befattningar skall enligt förslaget tillgodoses genom följande åtgärder. Från försvarsgrenarna överföres till försvarsstabens stat elva beställningar. Å andra sidan överföres två beställningar från försvarsstaben till armén. Nya beställningar inrättas på försvarsstabens stat till ett antal av sju, varav två ersätter tidigare kommanderingar. Vidare upphör ytterligare två men tillkommer två kommanderingar. För det återstående behovet av fyra officerare, vilket hänför sig till allmänna avdelningen, har beställningar ansetts icke nu böra äskas, och frågan om hur behovet skall fyllas har tills vidare lämnats öppen. I enlighet härmed skulle organisationen nu komma att omfatta 99 officerare av här ifrågakommande kategorier. — Av ifrågakommande 99 officerare skulle enligt vad nu sagts ($30 + 11 - 2 + 7 =$) 46 komma att inneha beställningar på försvarsstabens stat. Emellertid föreslås vidare att 35 beställningar på försvarsgrenarnas stater, vilkas innehavare för närvarande tjänstgör på befattningar i försvarsstaben, överföres till staten för denna stab. På grund härav bör enligt förslaget sammanlagt ($46 + 35 =$) 81 beställningar finnas uppförda på försvarsstabens stat för personal, varom nu är fråga.

De uppgifter som nu lämnats innefattar icke försvarsstabsaspiranter. I samband med de beslut om försvarsstabens organisation, som fattades 1948, angavs som en beräkningsgrund (prop. 209, s. 43 f.) att i staben borde tjänstgöra 16 aspiranter, varav tio ur armén samt tre ur vardera marinen och flygvapnet. Enligt överbefälhavarens av utredningen tillstyrkta förslag

bör i fortsättningen beräknas ytterligare två aspiranter ur envar av de båda sistnämnda försvarsgrenarna. Beställningar härför föreslås tillkomma på dessa försvarsgrenars stater.

Förslaget innefattar vidare, såsom framgår av redogörelsen i propositionen, omregleringar i lönegradshänseende av några militära beställningar samt inrättande av fem och indragning av två arvodesbefattningar för pensionerad personal. Därutöver föreslås överflyttning av en sådan befattning från fortifikationsförvaltningens till försvarsstabens stat.

Departementschefen, som i det föregående givit uttryck för vilken vikt han tillmäter den förestående försvarsledningsreformen, framhåller, att hans grundläggande motiv för att föreslå denna i många avseenden genomgripande reform självfallet är, att han är övertygad om att möjligheter därigenom öppnas att i betydande grad öka vår försvarseffekt; från en synpunkt sett innebär detta, att vi kan räkna med större säkerhet för att de medel som anslås till vårt försvar och de uppoffringar i övrigt som detta betingar kommer till största nytta. Det står emellertid klart för departementschefen, att den effektivare ledning av krigsmaktens verksamhet, som vi önskar uppnå, icke kan väntas komma till stånd enbart genom att man föreskriver ändringar i ansvarsförhållandena och den organisatoriska indelningen. En nödvändig förutsättning är också, att erforderliga stabsresurser ställes till förfogande för beredning av överbefälhavarens beslut m. m. Departementschefen har vid sina överväganden kommit till det resultatet, att försvarsledningsutredningen gjort riktiga bedömanden när den enhälligt föreslagit de kvantitativa och kvalitativa förstärkningar av försvarsstaben, som nyss redovisats. Härvid har departementschefen beaktat, att det här i väsentlig grad är fråga om nya arbetsuppgifter, som i huvudsak tillkommer utöver redan befintliga. Departementschefen ansluter sig således till utredningens förslag i dessa hänseenden och kommer att vid anmälan av försvarsstabens och försvarsgrenarnas m. fl. avlöningsanslag framlägga vederbörliga detaljförslag med kostnadsberäkningar. I detta sammanhang anmäles, att de totala kostnadsökningarna för löner under olika anslag utgör i runt tal 400 000 kronor för helt budgetår.

Departementschefen finner det erforderligt att ange sin uppfattning i några speciella hänseenden. Han vill sålunda framhålla att hans tillstyrkande av personalökningarna även avser tillkomsten av en beställning för major eller kommandörkapten av 2. graden i Ao 24 på försvarsstabens stat, avsedd för långsiktig personalplanering. Däremot anser departementschefen sig icke böra tillstyrka, att den i överbefälhavarens yttrande föreslagna kaptensbeställningen vid centrala värnpliktsbyrån, vars innehavare skulle få arbetsuppgifter inom samma område, tillkommer under nästa budgetår. Vissa tjänster för kontorspersonal vid försvarsstaben, vilkas inrättande likaså föreslagits i överbefälhavarens yttrande, synes departementschefen vara erforderliga till följd av stabens omorganisation men bör uppföras som icke-ordinarie.

I sitt remissyttrande har chefen för flygvapnet ansett det vara viktigt, att försvarsgrenarna får en likvärdig representation i försvarsstaben. Överbefälhavaren och chefen för armén har häremot invänt, att för de ledande befattningarna måste utväljas de därtill mest kvalificerade officerarna, oavsett vilka försvarsgrenar dessa tillhör. Det är departementschefen angeläget att uttala, att han i denna fråga utan tvekan intar den ståndpunkt som angivits av de båda sistnämnda myndigheterna.

Slutligen erinrar departementschefen om försvarsledningsutredningens uttalanden till förmån för en ordning, enligt vilken personalförteckningar för de högre staberna i högre grad än nu är fallet avspeglar det verkliga personalbehovet. För egen del ansluter han sig till principen och fäster därvid särskilt avseende vid önskemålet att i så liten utsträckning som möjligt och åtminstone icke för tillgodoseende av varaktiga personalbehov i staberna störa utbildningsarbetet vid förbanden genom kommendering av personal från dem. De förslag rörande tillgodoseendet av försvarsstabens personalbehov, som departementschefen nu framlägger, förutsätter visserligen att en del befattningar alltjämt skall beklädas av kommenderad personal. Departementschefen vill emellertid anföra, att han i likhet med försvarsledningsutredningen utgår från att de beräknade kommenderingarna av personal tillgripes först efter hand som det befinner sig oundgängligen erforderligt. Vidare räknar departementschefen med att försvarsstabens nya personalorganisation efter någon tid kommer att behöva överses, varvid säkrare hållpunkter för bestämmande av stabens normalbehov av personal torde erhållas. Därvid bör självfallet det nu berörda spörsmålet upptagas till ny prövning.

Förslagets genomförande

Försvarsledningsutredningen har föreslagit att den nya organisationen m. m. av krigsmaktens högsta ledning skall gälla från och med budgetåret 1961/62. För egen del anser departementschefen det önskvärt att den nya ordningen kan börja tillämpas så snart som möjligt men finner en mindre tidsförskjutning ofrånkomlig med hänsyn till de omfattande förberedelser i fråga om instruktionsarbete, personaldisposition m. m. som erfordras. På grund härav bör ledningsreformen enligt departementschefen träda i kraft den 1 oktober 1961, dock med undantag för den föreslagna förändringen i fråga om chefskapet över tygförvaltningarna, vilken bör genomföras vid senare tidpunkt.

Försvarsgrensledningarnas organisation m. m.

Det är enligt departementschefen angeläget att snarast möjligt få klarlagt vilka arbetsuppgifter, vilken organisation och vilka personalresurser som bör avses för de nu mer eller mindre provisoriskt organiserade försvarsgrensstaberna jämte övriga i försvarsgrensledningarna ingående en-

heter utom försvarsgrensförvaltningarna. Nämnda spörsmål bör självfallet ses mot bakgrunden av de beslut, som nu föreslås bli fattade i fråga om ansvars- och arbetsfördelningen inom krigsmaktens högsta ledning samt försvarsstabens organisation. Departementschefen anser därför i likhet med försvarsledningsutredningen, att undersökningar i angivet syfte bör verkställas.

Även om det i och för sig hade varit värdefullt, att erfarenheter av de nu förestående beslutens verkningar kunnat utnyttjas vid undersökningarna, finner departementschefen sig icke kunna förorda ett sådant dröjsmål med arbetets igångsättande som därvid skulle bli nödvändigt. Departementschefen anser alltså att översynen bör genomföras snarast möjligt med sikte på att beslut i ärendet skall kunna, efter vederbörlig prövning från riksdagens sida, börja tillämpas under budgetåret 1962/63. Sedan den beslutade organisationen tillämpats någon tid, bör den överses med hänsyn till vunna erfarenheter.

Allmänna riktlinjer för översynen bör, såsom försvarsledningsutredningen anfört, vara anpassning till försvarsledningsreformens principer samt åstadkommande av rationalisering och ökad fasthet i organisationen. Härjämte vill departementschefen anföra, att uppmärksamhet bör ägnas frågan om att ge de tre försvarsgrensledningarna en i fråga om grunddragen mera likformig organisation än för närvarande samt att alla möjligheter att — utan förfång för tjänstens ofrånkomliga krav — vinna personalbesparingar givetvis bör tillvaratagas.

Utskottet

Det föreliggande förslaget, som bygger på resultaten av 1958 års försvarsledningskommitté och 1960 års försvarsledningsutredning, avser omorganisation m. m. av krigsmaktens högsta ledning.

Såsom departementschefen erinrat innefattar det åt försvarsledningsutredningen lämnade uppdraget även frågorna om totalförsvarets högsta ledning och krigsmaktens regionala ledning. Båda dessa uppdrag har utredningen ansett kunna anstå till en senare etapp. Förslaget om krigsmaktens högsta ledning har enligt utredningen befunnits kunna genomföras utan att avvakta resultatet av de förenämnda båda övriga uppdragen. Det har därvid framhållits, att förslaget om krigsmaktens högsta ledning är uppbyggt främst med hänsyn till de grundläggande krigsmaktsfunktionerna operativ verksamhet i krig, operativt krigsförberedelsearbete och långsiktplanering. Ingen av ifrågakvarande funktioner torde vara av sådan art, att den anses rimligen kunna beröras av en eventuell integration av krigsmaktens och totalförsvarets funktioner.

Såsom departementschefen erinrat har vid remissbehandlingen icke gjorts någon erinran mot att förslag rörande de tre delarna av försvarsledningsutredningens undersökningsområde upptagas till prövning och be-

slut vid skilda tidpunkter. Icke heller utskottet kan finna tillräckliga motiv för att uppskjuta ett ställningstagande till det nu framlagda förslaget i avvaktan på ytterligare utredning beträffande de båda övriga frågekomplexen. Snarare synas praktiska skäl tala för att frågan om krigsmaktens högsta ledning, som ansetts brådskande och angelägen, nu löses. Ur beredskapssynpunkt måste detta betraktas som särskilt önskvärt. Med den utformning, som det föreliggande förslaget om krigsmaktens högsta ledning fått, torde ett beslut härom icke föregripa det fortsatta utredningsarbetet. Utskottet, som alltså anser, att beslutet om krigsmaktens högsta ledning snarast bör förverkligas, avstyrker alltså motionerna I: 637 och II: 758, I: 638 och II: 759, dessa båda senare motioner såvitt nu är i fråga, samt II: 756.

Utskottet vill erinra om att 1955 års försvarsberedning på sin tid framhöll, att krav på en mera enhetlig ledning såväl inom det militära försvaret som av det totala försvaret aktualiserats till följd av att det inbördes beroendet mellan försvarets olika delar blir alltmera utpräglat på grund av ett framtida krigs totala karaktär och genom att försvarssystemen bli alltmer invecklade i tekniskt hänseende. Vid behandlingen av 1958 års försvarsproposition anslöt sig riksdagen härtill och uttalade önskemål om en ökad samordning och mera enhetlig ledning av det militära försvaret liksom av hela totalförsvaret. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag synes utskottet till sin allmänna innebörd överensstämma med detta av riksdagen uttalade önskemål.

Vad beträffar krigsmaktens högsta ledning i krig ha de båda utredningarna ingående behandlat två huvudalternativ, nämligen ett ÖB-alternativ och ett militärledningsalternativ. Utredningarna liksom departementschefen ha stannat för det förstnämnda förslaget. Detta innebär, att ledningen utövas av en ensamt beslutande överbefälhavare, biträdd främst av en allsidigt sammansatt försvarsstab. Departementschefen liksom samtliga remissmyndigheter ha tillstyrkt detta förslag. Detsamma, som bäst synes svara mot de allmänna krav, som ett nutida krig ställer, tillstyrkes jämväl av utskottet. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att chefen för försvarsstaben bör ha fullständigt ansvar och klara befogenheter att leda allt operativt stabsarbete inom högkvarteret.

Även då det gäller krigsmaktens högsta ledning i fred ha utredningarna liksom departementschefen stannat för ÖB-alternativet, enligt vilket överbefälhavaren kommer att såsom ensam beslutande under Kungl. Maj:t leda och ansvara för de viktigaste funktionerna, operativt krigsförberedelsearbete och långsiktplanering, med biträde av en allsidigt sammansatt försvarsstab. Enligt detta förslag skall överbefälhavaren i ärenden rörande operativt krigsförberedelsearbete kunna ge direkta order till regionala chefer. Vidare skola de operativa uppgifter, som nu åvila marin- och flygstaberna, handläggas i försvarsstaben. De skäl, som ligga till grund för

denna lösning, finner utskottet bärande. Sålunda måste den största betydelse tillmätas kravet, att den högsta ledningen redan i fred måste ha en hög beredskap för att genomföra krigsmaktens och sin egen mobilisering och för att utföra operativ ledning. Såsom framhållits bör fredsorganisationen överensstämma med krigsorganisationen så långt hänsynen till ekonomiska och andra faktorer gör detta rimligt och möjligt.

Vad beträffar ledningen av de s. k. förbandsproducerande funktionerna — utrustning, utbildning m. m. — föreslås, att försvarsgrenscheferna alltjämt skola vara ansvariga både inför Kungl. Maj:t och överbefälhavaren men att överbefälhavarens inflytande skall ökas genom föreskrifter, innebärande att såsom huvudregel framställningar till Kungl. Maj:t rörande dessa funktioner från försvarsgrenschef skola insändas genom överbefälhavaren. Denne skulle härigenom erhålla en fortlöpande och omfattande information om verksamheten inom försvarsgrenarna och en överblick, som är nödvändig för att han rätt skall kunna lösa sina uppgifter. Mot vad sålunda föreslagits har utskottet icke något att erinra.

Huvudförvaltningsansvaret avser för närvarande anskaffning och krigsproduktionsplanläggning. Enligt särskild verkställd utredning rörande huvudförvaltningens praktiska tillämpning bör huvudförvaltningsansvaret i princip utsträckas till förrådshållning och materielunderhåll. Då förenämnda utredning ännu icke till alla delar slutförts, anser departementschefen sig förhindrad att nu i detalj taga ställning till hur en reviderad huvudförvaltningsprincip bör utformas. Utskottet, som anser, att giltighetsområdet för huvudförvaltningsprincipen bör vidgas, har icke något att erinra mot att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Vid sin prövning av frågan om förvaltningstjänsten har utskottet funnit, att en sammanslagning av de resurser, som nu finnas inom den tredelade intendenturförvaltningsorganisationen, otvivelaktigt torde medföra fördelar ur ekonomiska och organisatoriska synpunkter. Liksom försvarsledningsutredningen anser utskottet, att förutsättningarna härför äro gynnsamma, då materiel och övriga förnödenheter inom intendenturförvaltningsområdet i stor utsträckning torde vara likartade för samtliga tre försvarsgrenar. Utskottet förutsätter dock i likhet med departementschefen, att den nya organisationen utformas på sådant sätt, att försvarsgrenarnas berättigade intresse av att få sina speciella krav tillgodosedda icke blir eftersatt.

Utskottet delar utredningens synpunkt, att något beslut om gemensam central tygförvaltning icke nu bör fattas. Utskottet anser emellertid i likhet med såväl utredningen som departementschefen, att inga organisatoriska åtgärder böra vidtagas, som hindra en utveckling mot ett för krigsmakten gemensamt tygförvaltningsverk. En sådan utveckling bör innefatta en gradvis skeende omvandling av försvarsgrensförvaltningarna i riktning mot fackförvaltningar.

Vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande överbefäl-

havarens inflytande på förvaltningsmyndigheternas verksamhet finner utskottet sig böra biträda.

Försvarsgrenschef är enligt gällande ordning även chef för försvarsgrensförvaltning. Han kan sålunda träda in som verkschef och fatta beslut i den ordning, som gäller för förvaltningen i fråga. I vissa ärenden, främst förslag till anslagsäskanden, är försvarsgrenschef skyldig att utöva detta sitt chefskap över förvaltningen. Enligt det av försvarsledningsutredningens majoritet framlagda förslaget, som tillstyrkts av departementschefen, skall försvarsgrenschef icke längre vara chef för sin försvarsgrens tygförvaltande verk utan i andra former öva erforderligt inflytande på dess verksamhet. Utredningens förslag har med ett undantag avstyrkts av remissmyndigheterna eller ansetts böra anstå.

Utredningen har framfört, att vissa komplikationer kunna uppkomma, om, såsom för närvarande är fallet, försvarsgrenschefen i sin person förövar chefskap över den till försvarsgrenen knutna tygförvaltningen och anser, att, även om de praktiska olägenheterna av nuvarande konstruktion icke böra överdrivas, denna företer logiska bristfälligheter. En lösning, som medger, att försvarsgrenschef genom anvisningsrätt m. m. lämnas erforderligt inflytande över förvaltningen, skulle undanröja nämnda bristfälligheter och icke obehörigen inkräkta på förvaltningens ställning såsom Kungl. Maj:t direkt underställt organ. En dylik lösning skulle också väl ansluta sig till uppfattningen, att organisationen bör utformas så, att den icke lägger några hinder i vägen för en eventuell utveckling i riktning mot en gemensam central tygförvaltning.

Utskottet vill erinra om att riksdagen i samband med att frågan om den organisation, som tygförvaltningen erhöll genom 1954 års riksdagsbeslut, var föremål för behandling uttalade, att det icke vore osannolikt, att ett gemensamt tygförvaltningsverk framdeles skulle kunna komma att visa sig utgöra den mest ändamålsenliga organisationsformen. En organisation, utformad enligt det föreliggande förslaget, synes utskottet klart främja en sådan utveckling, ett förhållande, som enligt utskottets mening bör tillmätas stor betydelse vid bedömandet av denna fråga. Ett bibehållande av nuvarande system, där försvarsgrenschef även är förvaltningschef, kan, såsom försvarsledningsutredningen framhållit, medföra vissa komplikationer. Sålunda skulle med bibehållet chefskap över vederbörlig tygförvaltning det förhållandet kunna inträda, att försvarsgrenschef såsom chef i förvaltningen skulle kunna vända sig direkt till Kungl. Maj:t och därigenom erhålla en friare ställning som chef för tygförvaltning än i sin egenkap av försvarsgrenschef. Med hänsyn till vad i motionerna I: 636 och II: 757 anförts vill utskottet framhålla, att enligt utskottets mening försvarsgrenscheFs inflytande på anskaffningsverksamheten och övrig förvaltningstjänst i fråga om tygmateriel genom det framlagda förslaget torde bli tillfredsställande. Sålunda skola materielplaner och ändringar av så-

dana, inom ramen för överbefälhavarens direktiv rörande materielutvecklingen, utarbetas av försvarsgrenschefer och förvaltning i samråd. Större materielprojekt m. m. förutsättas skola underställas försvarsgrenschefer för godkännande. Ej minst betydelsefullt är, att försvarsgrenschefer skall ha anvisningsrätt gentemot all förvaltning, som avser den egna försvarsgrenen. Vidare skall försvarsgrenschefer ha rätt att bli regelbundet informerade om förvaltningsverksamheten samt av förvaltningarna tillhandahållas erforderliga uppgifter och utredningar. Försvarsgrenschefer torde alltså även med den nya ordningen få ett minst lika stort inflytande på förvaltningstjänsten som tidigare.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att huvudförvaltningsprincipen kom till uttryck i 1954 års anskaffningskungörelse och att den i stort innebär, att den myndighet, inom vars arbetsområde det faller att anskaffa den största mängden av för flera försvarsgrenar gemensamma förnödenheter, i regel skall handha anskaffningen av ifrågavarande förnödenheter för försvaret i dess helhet. Detta har lett till att försvarets förvaltningar redan nu icke kunna betraktas som uteslutande försvarsgrensövervaltningar. Denna huvudförvaltningsprincip såsom instrument för samordning av förvaltningsverksamheten har varit av betydande värde; detta ej minst då det gäller att eliminera risken för dubbelarbete. Utskottet har i det föregående tillstyrkt en utvidgning av denna princip i syfte att åstadkomma ytterligare samordning inom tygförvaltningsområdet. Frågan om det s. k. dubbla chefskapet bör enligt utskottets mening bedömas även mot denna bakgrund.

På här anförda skäl vill utskottet biträda departementschefens förslag i denna fråga och avstyrker alltså motionerna I: 636 och II: 757.

Behovet av en ökad samordning av förvaltningstjänsten torde vara särskilt påtagligt inom tygförvaltningsområdet. Därvid synes det mest naturligt att bygga vidare på försvarets förvaltningsdirektion. De arbetsuppgifter och befogenheter, som skola tillkomma förvaltningsdirektionen, ha i föreliggande förslag endast förhållandevis löst skisserats. Därvid har förutsatts, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att efter hand som underlag därför erhålles precisera desamma. Utskottet har icke någon erinran häremot. Vad av departementschefen föreslagits och anförts beträffande överbefälhavarens förhållande till förvaltningsdirektionen har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Enligt det föreliggande förslaget skola inom militärledningen överläggningar äga rum om olika för krigsmakten centrala frågor. Det ankommer på överbefälhavaren att där fatta beslut men i mera väsentliga frågor åligger det övriga ledamöter att, innan detta beslut fattats, angiva och motivera sina ståndpunkter. Utskottet finner förslaget rörande militärledningens sammansättning och verksamhet vara i princip ändamålsenligt och tillstyrker detsamma. Utskottet delar uppfattningen, att bestämmelserna om militärledningen endast böra gälla i fred.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att försvarsstaben i framtiden icke bör ha andra uppgifter än att vara överbefälhavarens stab liksom att dess verksamhet bör koncentreras till de viktigaste uppgiftsområdena och icke betungas med detaljarbete. I överensstämmelse härmed böra sådana ärenden av operativ art eller avseende därmed beslätade stödverksamheter, som nu handläggas i marin- och flygstaberna, överföras till försvarsstaben. Vad departementschefen närmare anfört och föreslagit beträffande stabens arbetsomfång kan utskottet biträda.

Vad beträffar försvarsstabens inre organisation synas utskottet tillräckliga skäl anförda för inrättandet i försvarsstaben av en befattning som souschef. Utskottet finner sig även kunna ansluta sig till förslagen beträffande försvarsstabens indelning och uppgiftsfördelningen mellan olika stabsdelar, därvid också till förslaget, att en upplysningsavdelning inrättas och ställes direkt under försvarsstabschefen, varvid nuvarande sektion III utgår. Den föreslagna inre organisationen i övrigt ger ej anledning till särskilt uttalande.

Beträffande behovet av stabspersonal i försvarsstabens fredsorganisation innebär departementschefens förslag en kvantitativ och kvalitativ förstärkning, medförande en kostnadsökning för krigsmakten i dess helhet av cirka 400 000 kronor för budgetår.

Den nya försvarsstaben kommer att medföra en personalökning av 14 nya officersbeställningar. Denna ökning kan, såsom även försvarsledningsutredningen framhållit, inge betänkligheter. Såsom emellertid framgått innebära förslagen beträffande de grundläggande funktionerna operativt krigsförberedelsearbete och långsiktplanering, att viss mycket väsentlig verksamhet, som i nuvarande organisation icke alls eller endast i otillräcklig grad bedrivits, kommer att åläggas försvarsstaben. Det är alltså här fråga om nya arbetsuppgifter, som i huvudsak tillkomma utöver redan befintliga. Det är givetvis angeläget, att tillräckliga personalresurser ställas till förfogande för att den nya ledningsorganisationen skall kunna fungera tillfredsställande. Utskottet utgår emellertid från att samtidigt en minskning av försvarsgrensstabernas m. fl. arbetsbelastning måste inträda. Ehuru denna icke i nuläget låter sig kvantitativt precisera, uttalar utskottet, att den bör föranleda personalminskningar i dessa staber. Utredningsarbetet i syfte att möjliggöra ett snabbt beslut av denna innebörd bör enligt utskottets mening bedrivas med skyndsamhet. Det är mot denna bakgrund, som förslaget om nya beställningar bör ses.

Av det anförda följer, att utskottet avstyrker motionerna I: 638 och II: 759, i vad de icke behandlats i det föregående.

Det har sagts, att den föreslagna förstärkningen av försvarsstaben skulle menligt inverka på och försvaga utbildningsorganisationen vid förbanden. Utskottet anser det synnerligen betydelsefullt, att behovet av den personal, som avses för utbildning av de stridande styrkorna, icke eftersättes. Ut-

skottet vill i detta sammanhang erinra om att 1954 års befälsutredning i sitt år 1959 avgivna betänkande »Arméns befäl» framhöll, att en icke lycklig nedvärdering av trupptjänstens betydelse ibland förmärkts, ett förhållande som bland annat återspeglades i det sätt, varpå personalen disponerades i ett vakansläge, då samtliga stabs- och förvaltningstjänster i regel vore besatta och de vakanta befattningarna helt förefunnes inom trupputbildningen. Utskottet, som tagit del av de verkställda detaljberäkningarna, har emellertid kunnat konstatera, att den föreslagna förstärkningen av försvarsstaben icke är avsedd att ske på bekostnad av trupputbildningsarbetet. Detta förhållande torde närmare framgå av en vid detta utlåtande såsom bilaga fogad översikt över föreslagen personalorganisation av försvarsstaben. I nu angivna hänseende innebär förslaget, att stater skapas för försvarsstaben i syfte att begränsa kommenderingarna från förbanden, så att personalförteckningarna avspegla det verkliga behovet. Förslaget förutsätter visserligen, att en del befattningar i försvarsstaben alltjämt skall besättas med kommenderad personal. Utskottet vill härvid särskilt understryka departementschefens uttalande, att detta endast bör ifrågakomma, där så oundgängligen är erforderligt. I likhet med departementschefen räknar utskottet med att försvarsstabens föreslagna nya personalorganisation efter någon tid kommer att behöva överses, varvid säkrare hållpunkter beträffande stabens normalbehov av personal torde kunna erhållas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts vill utskottet icke framställa någon erinran mot den föreslagna personalförstärkningen.

Departementschefen har föreslagit omregleringar i lönegradshänseende av vissa militära beställningar. Vid sin granskning av dessa förslag har utskottet ansett desamma böra godtagas.

Utskottet kommer vid sin behandling av propositionen nr 110 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 att fatta slutlig ställning till av departementschefen under punkten 12 i nämnda proposition närmare redovisade personalförändringar vid försvarsstaben.

Departementschefens förslag — i de delar de icke närmare berörts av utskottet — ha icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Departementschefen har räknat med att den nya organisationen m. m. av krigsmaktens högsta ledning skall träda i kraft den 1 oktober 1961, dock med undantag av den föreslagna förändringen i fråga om chefskapet över tygförvaltningen, vars genomförande anses böra ske vid senare tidpunkt. Häremot har utskottet icke något att erinra.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) beträffande ändring av försvarsgrenshefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk, med bi-

fall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 636 och II: 757, godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 10 mars 1961 anfört;

b) beträffande Kungl. Maj:ts förslag rörande krigsmaktens högsta ledning, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 637 och II: 758 samt I: 638 och II: 759, samtliga dessa motioner såvitt nu är i fråga, ävensom II: 756, besluta, att krigsmaktens högsta ledning skall organiseras enligt de riktlinjer, som angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 10 mars 1961;

II. att motionerna I: 637 och II: 758, i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att motionerna I: 638 och II: 759, i vad de icke behandlats under I. b), icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit:

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Axel Johannes Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Bengtson, Ragnar Bergh, Rikard Svensson och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Malmborg, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Ståhl, Eliasson i Sundborn, fru Lewén-Eliasson, herrar Wedén, Lassinantti, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Uddevalla och Heckscher.

Reservation

av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Lundström, Malmborg, Ståhl* och *Wedén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 636 och II: 757 och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 29 börjar med »Utskottet delar» och på s. 31 slutar med »och II: 757», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet fäster uppmärksamheten på att departementschefens principförslag om avveckling av försvarsgrenschefernas chefskap för respektive tygförvaltningar med ett enda undantag mött motstånd hos remissmyndigheterna. Det kan i sammanhanget erinras om att 1958 års försvarsledningskommitté — den expertgrupp som utförde arbetet för 1960 års försvarsledningsutredning — icke ansåg sig böra föreslå någon ändring i chefskapet över förvaltningarna. Det kan tilläggas, att även departementschefen framhållit, att det knappast kan förnekas, att detta system medfört fördelar och att, såvitt på basis av gjorda iakttagelser kunnat konstateras, samarbetet mellan stab och förvaltning över lag fungerat väl.

Det nuvarande systemet, att försvarsgrenschef tillika är chef för försvarsgrensförvaltning, varigenom en ändamålsenlig samordning mellan stabs- och förvaltningsfunktionerna kommit till stånd, har under en lång följd av år visat sig vara lyckligt. För en ändring av nuvarande ordning måste synnerligen starka skäl kunna påvisas. Departementschefens huvudskäl till förslagets framläggande har varit, att den nya ordningen skulle främja en utveckling i riktning från försvarsgrensförvaltning mot fackförvaltning. Enligt utskottets mening kan detta motiv icke vara bärande. En utveckling med övergång till ren fackförvaltning torde knappast vara aktuell inom överskådlig tid. Däremot föreligga, såsom erfarenheten visat, icke några hinder att med nuvarande ordning i all önskvärd utsträckning tillämpa och utvidga huvudförvaltningsprincipen. Nackdelen med det föreslagna systemet är risken, att ledningen för utbildning och materielanskaffning blir splittrad, medan kraven på enhet och samverkan alltmer ökas. Ett frångående av nuvarande system bör därför icke ske, förrän full klarhet vunnits om slutmålet. I vart fall bör förestående omdaning av krigsmaktens högsta ledning ha genomförts och tillräckliga erfarenheter härav föreligga, innan denna fråga upptages till prövning.

Enligt departementschefens förslag skulle den i propositionen föreslagna lösningen vara ägnad att ge försvarsgrenscheferna det mått av inflytande på förvaltningstjänsten, som erfordras för att de skola kunna bära sitt ansvar för den förbandsproducerande verksamheten. Härvid åsyftas närmast försvarsgrenschefernas anvisningsrätt. Enligt utskottets mening blir denna anvisningsrätt icke tillräckligt auktoritativ.

Då försvarsgrenschef enligt förslaget alltjämt skall vara ansvarig för sin försvarsgrens krigsduglighet, är det av betydelse, att han får ett avgörande inflytande, även då det gäller försvarsgrenens tekniska och ekonomiska verksamhet. Det är väsentligt, att det nödvändiga sambandet mellan materiel, taktik, personal och utbildning även framdeles säkerställs. Det går icke att bortse från att vid uppbyggnad av ett vapensystem måste vägas, å ena sidan, operativa och taktisk-tekniska önskemål och, å andra sidan, praktiska, tekniska och ekonomiska möjligheter.

Såsom i motionerna I: 636 och II: 757 framhållits måste ett system, där

försvarsgrenschef tillika fungerar som chef för förvaltning, främja en sammanjämkning av åsikterna inom försvarsgrensledningen, innan de presenteras i högre instans. Härigenom undvikes, att sammanjämkningar av sådant slag förläggas till ett högre plan.

Av det anförda följer, att utskottet i enlighet med yrkandet i förenämnda båda motioner avstyrker förslaget om att principbeslut nu fattas beträffande ändring av försvarsgrenschefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk.»

dels ock utskottets hemställan under I. a) bort ha följande lydelse:

»a) beträffande ändring av försvarsgrenschefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 636 och II: 757, godkänna vad utskottet anført;»

Översikt över föreslagen personalorganisation av försvarsstaben. (Personal på aktiv stat.)

Personalkategori	Tillgångar				Av- gång- ar ¹		Återstod	Behov av per- sonal i den nya fst				Personalbehovens tillgodoseende														
	I nuvaran- de fst			Befinsp. Fort stat				Från fst stat	Av kom.	Fst stat	Fort stat	Kommen- derade	Summa	Återstod i fst	Befinsp. Fort stat	Nya beställ- ningar			Om- vand- ling av be- ställn.	Överflyttningar till fst stat			Kommen- derad personal			
	Fst stat	Övriga stater			Nyhj- rättade	Ers. för kom.										Ej nu åskade	Av beställn. för i fst plac.			Överflyttn. av ytterl. best.						
		Plac.	Kom.														A	M		FV	A	M	FV	A	M	FV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Chef fst.....	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Souschef.....	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Överstar/kommendörer ..	3	—	—	1	—	—	4	6	1	—	7	3	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—
Övriga regementsofficerare	8	5	4	1	1	—	17	17	1	3	21	7	1	² 2	2	—	⁴ 1	3	1	1	—	—	—	1	⁵ 1	1
Kompaniofficerare.....	18	30	12	2	1	2	59	60	2	11	73	17	2	² 2	—	4	—	17	8	5	—	4	4	6	3	2
Summa	30	35	16	4	2	2	81	85	4	14	103	28	4	5	2	4	—	20	9	6	1	5	5	7	4	3
		85			4						(99)			7				35			11			14		

Anm. Militärassistenter, försvarsattachéer, försvarsstabsaspiranter, arvodes- och biträdespersonal är ej upptagna i översikten, ej heller personal vid krigshistoriska avdelningen och personalvårdsbyrån.

¹ Till armén avgår personal från Fst/Ft m. fl.

² Avsedda för Fst/Und och Plan.

³ Ur FV; avsedda för Fst/Und.

⁴ Avdch Fst/Allm; en av de 17 beställningarna för kapten i kol. 13 omvandlad till regoff.

⁵ Regoff MIntK chef Fst/Budget.

⁶ Skillnad mellan antal befattningar i nuläget och i avsedd organisation är 103—85=18. Ökningen tillgodoses sålunda: 85—4 avgångar + 7 nya beställningar + 4 beställningar ej nu åskade + överflyttning av 11 beställningar — 2 kommenderade regoff + 1 kommenderad regoff + 1 kommenderad kapten. Den reella ökningen utgör 14 officerare.